

מדת בדת

שינוי הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ הגאון רבי שמחה בן רבי
רפאל הכהן קוק זצוק"ל
הערות
הנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 282 פרשת אמור תשפ"ה

שבועות יז-כג

בהעלם אחד שחייב אחד, ואם מדובר שזה לא סמוך לוסתה אם הוא ת"ח הוא לא יתחייב שעל הכניסה הוא אנוס ועל הפרישה הוא מזיד, ואם הוא עם הארץ הוא יתחייב רק אחת על הפרישה כי בכניסה הוא אנוס, ורובא מבאר שמדובר בסמוך לוסתה ובת"ח לענין איסור סמוך לוסתה אך אינו ת"ח לענין שהוא צריך לפרוש באבר מת, ורובא מוכיח ששינוי חיוב קרבן פרישה וכניסה שבמשנה מדובר בפרישה ושינוי לגבי כניסה שאם נמצא דם על המפה שהוא קינח טמאים והוא חייב קרבן, ולכאורה מדובר סמוך לוסתה והחיוב הוא על הכניסה, ורובא אדא בר מתנא אמר לרובא שמדובר בלא סמוך לוסתה והחיוב הוא על הפרישה, ואין להקשות שכבר שינוי חיוב בפרישה ויש לומר שהחידוש הוא בנמצא על שלה טמאים בספק ופטורים מקרבן ואגב שכתבו נמצא על שלה כתוב גם נמצא על שלו, ורבינא מקשה איך ניתן לפרש שמדובר באין סמוך לוסתה ולענין פרישה הרי כתוב **נמצא** משמע שנמצא אחר ביאה ולגבי פרישה אם נודע לו שנטמאה קודם פרישה א"כ יש כאן ידיעה מתחילה, ורובא אמר לרובא אדא שישמע מה שאומר לו רבו אמר רב אדא איך ניתן לפרש לגבי כניסה הרי שינוי על המשנה זו היא מצות עשה שבנדה שחייבים עליה ואם מדובר על כניסה זה מצות לא תעשה שבנדה, אמר רבא שיש לומר שחסר מילה במשנה ויש לשנות זו היא מצות לא תעשה שבנדה שחייבים עליה, ואם היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופרש מיד זה מצות עשה שבנדה.

מה ששינונו במשנה שאם פרש מיד חייב א"כ קשה מה הוא צריך לעשות מבאר רב הונא בשם רבא שהוא נועץ י' צפרניו בקרקע עד שימות האבר וכך טוב לו, ורובא דייק מכאן שמשמש בעריות באבר מת פטור שאם נאמר שחייב א"כ מה שפטור באמרה לו נטמאתי כי הוא אנוס וא"כ נאמר שגם בפרש מיד יפטור כיון שזה בכלל האונס ואב"י אומר שניתן לומר שמשמש מת חייב וכאן פטור מטעם אונס ובפרש מיד זה לא אונס כי היה לו לפרוש בהנאה מועטת והוא פרש בהנאה מרובה, ורובה בר רב חנן מקשה לאב"י א"כ יש מציאות של דרך קצרה וארוכה בנדה **עמוד ב** ואנו שינונו רק לגבי מקדש אלא יש לומר שארוכה וקצרה שבנדה אינו דומה לנטמא במקדש כי הארוך במקדש הוא הקצר בנדה והקצר במקדש הוא חיוב של הארוך בנדה, ורובא הונא בר נתן מקשה איך אמר אב"י שזה אונס א"כ מדובר שזה לא סמוך לוסתה הרי לעיל ביאר אב"י שחייב שתיים א"כ מדובר בסמוך לוסתה, ויש לומר שאב"י אמר

חייב שתיים הוא לא על המקרה של משנתינו.

ר' יונתן בן ר' יוסי בן לקוניא שאל את ר"ש בן ר' יוסי בן לקוניא מהיכן יש אזהרה לבועל נדה לקח ר"ש עפר וזרק בו הרי יש פסוק מפורש **ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב**, אלא שאלתו היא מהיכן יש אזהרה למשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי שלא יפרוש מיד וחזקיה למה מהפסוק ותהי נדתה עליו שאף בשעת נדתה היא תהיה עליו ומצאנו כאן עשה, ולאן למד רב פפא מהפסוק **לא תקרב** וזה כולל לא תפרוש כמו שכתוב **האומרים אליך אל תגש בי כי קדשתך**.

ר' יאשיה למד בבביתא מהפסוק **והזרתם את בני ישראל מטומאתם** שבני ישראל יפרשו מנשותיהם סמוך לוסתה ורובה אומר שהשיעור הוא עונה, ור' יוחנן אמר בשם רשב"י שמי שלא פורש מאשתו סמוך לוסתה אפילו יש לו בנים כבני אהרן הם מתים שכתוב **והזרתם את בני ישראל מטומאתם והדוה בנדתה** וסמוך לזה **אחרי מות**, ור' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שהפורש מאשתו סמוך לוסתה יהיה לו בנים זכרים שכתוב **להבדיל בין הטמא לטהור** וסמוך לכך **אשה כי תזריע וילדה זכר**, וריב"ל אומר שיהיו לו בנים ראוים להוראה שכתוב **להבדיל ולהורות**.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שמי שמבדיל על יין במוצ"ש יהיו לו בנים זכרים שכתוב **להבדיל בין הקודש ובין החול** וכתוב **להבדיל בין הטמא לטהור** וסמוך לכך **אשה כי תזריע וילדה זכר**, וריב"ל אומר שבניו יהיו ראוים להוראה שכתוב **להבדיל ולהורות**.

דף יז רבא מסתפק לגבי חיוב מלקות שכיון שנאמר שצריך שהית הטמא בפנים ואין הבדל בין קרבן למלקות, או שזה רק בקרבן, והוא נשאר בתיקו.

עוד מסתפק רבא באופן שתלה עצמו באויר עזרה האם חייב רק בשהיה שניתן להשתחוות בה וא"כ באויר שאינו יכול להשתחוות אינו חייב על השהיה, או שיש חיוב בשהיה בפנים גם כשאין אפשרות להשתחויה ונשאר בתיקו.

רב אשי מסתפק באופן שטימא עצמו במזיד האם נאמר שחייב רק כשהיה בנטמא באונס ואם נטמא במזיד חייב גם כשלא שהה או שחייב רק בשהיה בין בנטמא באונס בין בנטמא במזיד, ונשאר בתיקו.

עוד מסתפק רב אשי לגבי נזיר שנמצא בקבר אם חייב מלקות רק כשהיה כמו לגבי נטמא בעזרה או שרק בפנים נאמר שהיה ובחזון חייב גם בלא שהה, ונשאר בתיקו.

רבא אומר שאם יצא בדרך קצרה פטור גם כשהלך עקב בצד אגודל ואפילו יצא כל היום, ורובא מסתפק אם שהיות מצטרפות כשהיה הפרדה במשך הליכתו ואין לפשוט ממה שרבא פטר בהלך עקב בצד אגודל כי רבא דיבר כשלא שהה,

אב"י שאל את רבה באופן שהלך בדרך הארוכה כשיעור שהיה הלך בקצרה האם זה שיעור זמן שפוטרו בדרך יציאתו וא"כ כשהלך בארוכה כשיעור יציאה של דרך קצרה פטור או שהפטור הוא דוקא בדרך קצרה ולא בדרך ארוכה, ורבה אמר שלא ניתנה הדרך הארוכה להדחות אצלו, ורבא זירא מקשה א"כ באיזה מקרה שינוי שטימא ששימש במיתה הרי אם לא שהה איך עבד ואם הוא שהה הוא חייב כרת מצד שהייתו וזה מובן רק אם נאמר שדרך קצרה פוטרת א"כ יש מקרה שהוא אונס עצמו בדרך יציאתו ובינתיים עבד עבודה ולא חייב כרת על שהייתו, **עמוד ב** אך אם נאמר שפטור רק כשהלך בדרך קצרה א"כ אין מציאות שיעבוד עבודה וא"כ כשעבד הוא חייב בגלל שהיה בטומאה, ואב"י דוחה שניתן להעמיד כשהלך בקצרה והפך את הקרבן בצינורא על המזבח וכרב הונא שזר שהפך בצינורא חייב מיתה.

יש לדקדק בדברי רב הונא שאם זה לא היה מתעכל לולא הפכו ודאי חייב ואם היה מתעכל לולא הפכו מדוע חייב, ויש לומר שמדובר באופן שלולא הפך היה מתעכל בשתי שעות וע"י שהפך זה מתעכל בשעה אחת, והחידוש הוא שקירוב העבודה נחשב עבודה.

ר' אושעיא אמר שהוא רוצה לומר דבר אך הוא ירא מחביריו שמי שנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו נכנס כולו חוץ מחוטמו טהור שכתוב והבא אל הבית התורה אסרה רק דרך ביאה אך ירא אני מחבירי שא"כ נאמר שגם אם נכנס כולו עם חוטמו הוא יהיה טהור, ורובא אומר שאם נכנס לגמרי הוא נטמא לא פחות מכלים שבבית שכתוב **ולא יטמא כל אשר בבית**, וכן שינונו שבגנות שבהיכל לא אוכלים קדשי קדשים ולא שוחטים שם קדשים קלים וטמא שנכנס דרך גג להיכל פטור שכתוב **ואל המקדש לא תבא** והתורה אסרה רק דרך ביאה.

יש לדקדק על מה הולכים דברי המשנה זו היא מצות עשה שבמקדש שלא חייבים עליה ויש לומר שזה הולך על המשנה שאומרת שלא חייבים על עשה ולא תעשה שבמקדש ולא מביאים אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבמקדש אך חייבים על עשה ולא תעשה שבנדה והמשנה מפרטת זו היא שמצות עשה שבמקדש שלא חייבים אך חייבים על נדה באופן ששימש עם הטהורה והיא אמרה לו נטמאתי הוא חייב שביציאה יש לו הנאה כביאתו.

אב"י אומר בשם ר' חייא בר רב שבמקרה של נדה במשנה חייב שתיים וכן אמר רבא בשם רב שמואל בר שבא בשם רב הונא שחייב אחד על הכניסה ואחד על הפרישה ומדקדק רבא שאם מדובר סמוך לוסתה והוא ת"ח אמנם על הכניסה חייב קרבן שהוא חושב שהוא יספיק לבעול קודם טומאתה אך מדוע הוא חייב קרבן על הפרישה הרי הוא מזיד, **דף יח** ואם מדובר בעם הארץ מדוע חייב שתיים הרי זה כמו האוכל שתי זיתי חלב

ר' בנימין בר יפת אומר בשם ר"א שהמקדש עצמו בשעת תשמיש יהיו לו בנים זכרים שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים וסמוך לכך אשה כי תזריע.

חזקיה אומר שר"א ור"ע נחלקו במשנה אם צריך לדעת אם נטמא בשרץ ונבילה שר"א סובר שצריך לדעת אם נטמא בשרץ או בנבילה, ור"ע סובר שלא צריך לדעת אם נטמא בשרץ או בנבילה, וכן ביאר עולא שבזה נחלקו ר"א ור"ע שהוא הקשה בדברי ר"א שר"א אמר במשנה לגבי חלב ונותר ואכל אחד מהם או שבת ויוה"כ יחד ולא ידע מה חילל או אשתו נדה ואחותו עמו ולא ידע את מי בעל, ואמר ר"א ממה נפשך אם חלב אכל חייב ואם נותר אכל הוא חייב וכן אם חילל שבת הוא חייב וכן בחילל יוה"כ וכן בעל אשתו נדה הוא חייב וכן בעל אחותו, ור' יהושע אמר לו הרי נאמר או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה עד שיודע לך כמה חטא, וביאר עולא ששם כתוב אשר חטא והביא חטא כל שהוא אך לגבי טומאת מקדש וקדשיו כבר נאמר בכל דבר טמא א"כ מדוע כתוב שוב או בנבלת שרץ טמא אלא ללמד שיש לו לדעת אם נטמא בשרץ או בנבילה,

דף יט ור"ע סובר שאגב שכתבו בהמה וחיה כדברי רבי לכן כתבו גם שרץ, וכמו ששנו אצל ר' ישמעאל שפרשה נאמרה ונשנית אפילו בשביל דבר אחד שמתחדש בה, ור"א למד ממה שכתוב בה למעט מתעסק, ור' יוחנן סובר שר"א ור"ע נחלקו רק במשמעות דורשין, וכן אמר רב ששת שנחלקו במשמעות דורשין שהוא החליף את דברי ר"א לר"ע ואת דברי ר"ע לדברי ר"א.

רבא שאל את ר"נ על מקרה שיש לו העלם טומאה ומקדש אמר ר"נ הרי יש כאן העלם טומאה וחייב, שאל רבא הרי יש העלם מקדש וא"כ פטור אמר רב אשי שיש לברר אם הוא פורש בגלל שאומרים לו טמא אתה א"כ זה העלם טומאה ואם הוא פורש אם אומרים לו שהוא במקדש א"כ זה היה העלם מקדש, אמר לו רבינא הרי כשהוא פורש ממקדש זה בגלל הטומאה וכן כשהוא פורש מהטומאה זה בגלל המקדש אלא אין לחלק והוא פטור.

שנו בברייתא שאם יש שני שבילים אחד טמא ואחד טהור והוא הלך בראשון ועדיין לא נכנס למקדש ואחר שעבר בשני הוא נכנס למקדש חייב ור"ש פוטר ור"ש בן יהודה פוטר בכולם בשם ר"ש, יש להקשות שאם ר"ש פטר גם ברישא הרי הוא ודאי היה טמא, ורבא מבאר שמדובר שכשהלך בשני הוא שכח שכבר הלך בראשון והיה לו רק מקצת ידיעה ונחלקו שלת"ק מקצת ידיעה זה כידיעה שלימה ור"ש זה לא כידיעה שלימה, אך יש להקשות שבמקרה שהלך בראשון והזהר ושנה וטבל ואח"כ נכנס לת"ק חייב ור"ש פטר, וקשה מדוע לת"ק חייב הרי זה ספק ידיעה ור' יוחנן אומר שמבואר כאן שעשו ספק ידיעה כידיעה, ור"ל אומר שזה כדעת ר' ישמעאל שאין צריך ידיעה בתחילה, ויש להקשות משיטתם לגבי הברייתא באכל ספק חלב ונודע שזה היה ספק חלב ואכל שוב ספק חלב ונודע סובר רבי שכמו שמביא חטאת על כל אחד כך מביא אשם תלוי על כל אחד, ור"ש בן יהודה ור"א בן ר"ש אמרו בשם ר"ש שיביא רק אשם תלוי אחד שכתוב על שגגתו אשר שגג התורה רבתה הרבה שגגות לאשם תלוי אחד ואמר ר"ל שכאן שנה רבי שספק ידיעה מחלקת ור' יוחנן אמר שכמו שידיעות ודאי מחלקות בחטאת כך ידיעת ספק מחלקת לאשמות, ויש לומר שלא קשה מר' יוחנן שהוא אמר אצלינו שכאן עשו ספק ידיעה כידיעה אך לא בכל התורה כיון שלא כתוב כאן ידיעה אלא לומדים את זה מונעלם, אך בכל התורה לא עשו ספק ידיעה כידיעה כיון שלומדים או הודע שצריך ידיעה גמורה, אך קשה מדוע ר"ל ביאר בברייתא שזה כר' ישמעאל והוא יכל להעמיד כרבי, ויש לומר שהוא רצה לחדש שר' ישמעאל לא מצריך ידיעה בתחילה, אך קשה שפשוט שהוא לא מצריך שהרי לשיטתו הפסוק ונעלם שמחייב על העלם מקדש לא מיותר, ויש לומר שהיינו אומרים שר' ישמעאל לא למד מהפסוקים אך הוא למד את זה מקבלה מחדש ר"ל שהוא לא מצריך כלל ידיעה בתחילה.

פרק שבועות שתיים

משנה יש בשבועות שני אופנים שהן ארבע: דהיינו שנשבע שאוכל ולא אכל ושאכלתי ושלא אכלתי, במקרה שנשבע שלא יאכל והוא אכל לר"ע חייב ואמרו לו היכן מצאנו שאוכל כל שהוא חייב אמר להם וכי היכן מצאנו מדבר שמביא קרבן ובכ"ז התורה מחייבת משום ביטול דיבורו א"כ גם בכל שהוא יש ביטול דיבור. **גמרא** משמע במשנה שאוכל הכוונה שיאכל, ויש להקשות ששינוי שאם אמר שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך לא שבועה שלא אוכל לך אסור, ואב"י מבאר שודאי אם נשבע שאוכל

הכוונה שיאכל וזה תלוי, שאם מפצירים בו לאכול והוא אומר שבועה שאוכל כוונתו שלא יאכל,

דף כ המשנה שאמרה שכוונתו שיאכל מדובר כשלא מפצירים בו לאכול והברייתא מדברת כשמפצירים בו לאכול והוא אומר לא אוכל ולא אוכל וכוונתו שבועה שהוא לא יאכל, ורב אשי מבאר שיש לשנות שבועה שאי אוכל לך והחידוש הוא שלא נאמר שלשונו נתקלה לו ואין כוונתו לומר שאי אוכל, קמ"ל שכוונתו לך.

שנו בברייתא שכאמר מבטא זה שבועה ואיסר הוא שבועה והאיסור של איסר אם נאמר שזה שבועה חייב ואם לא פטור ואמנם הברייתא מתחילה שאיסר הוא שבועה מבאר אב"י שמבטא הוא שבועה ואיסור איסר אם תאמר שהתפסה בשבועה זה כמוציא שבועה מפיו חייב ואם לא פטור, אך קשה שמבטא הוא שבועה לומדים מהפסוק או נפש כי תשבע לבטא בשפתים וא"כ גם איסר הוא שבועה שלומדים מהפסוק כל נדר וכל שבועת איסר ואם נאמר שאיסר הוא התפסה בשבועה כמו שכתוב או אסרה איסר על נפשה בשבועה א"כ גם מבטא יש ללמוד מהפסוק לכל אשר יבטא האדם בשבועה, ואב"י מבאר שמבטא הוא שבועה לומדים מהפסוק ואם היה תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיא אשר אסרה על נפשה ולא כתוב שבועה א"כ היא אסרה עצמה במבטא, ורבא אומר שבאמת התפסה בשבועה זה לא כמוציא שבועה מפיו וכוונת הברייתא שמבטא הוא שבועה ואיסר הוא שבועה, ואיסורו של איסר הוא בין נדר לשבועה ואם הוציאו בלשון נדר הוא נדר ואם הוציאו בלשון שבועה הוא שבועה שכתוב בפסוק ואם בית אישה נדרה או אסרה איסר על נפשה בשבועה, ואב"י ורבא נחלקו לשיטתם שאב"י סובר שהתפסה בשבועה אחרת זה כמוציא שבועה מפיו ולרבא הוא לא כמוציא שבועה מפיו, ויש להקשות ממה ששינוי שאיסר האמור בתורה הוא מי שאומר הרי עלי שלא אוכל בשר ולא אשתה יין כיום מות אביו או כיום שמת פלוני או כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם או כיום שראה ירושלים בחורבנה הוא אסור ושמואל מבאר שמדובר כשהיה כבר נדור מאותו יום ולאב"י זה מובן שכמו שמתפס בנדר זה נדר כך המתפס בשבועה זה כשבועה עמוד ב אך לרבא קשה ורבא מבאר בברייתא איזהו איסור נדר שהתורה אמרה היינו כשאמר שלא יאכל בשר ולא ישתה יין כיום מות אביו וכיום מות פלוני וכיום שנהרג פלוני ואמר שמואל שמדובר שכבר היה נדור מאותו יום כמו שכתוב **איש כי ידור נדר הוא נדר בדבר הגדור**, ויש להקשות מדוע כתוב כיום שמת אביו הרי פשוט שלדברי שמואל שכבר היה נדור מה משנה שאביו מת באותו יום, ויש לומר שעיקר החידוש הוא כשאמר כיום שנהרג בו גדליה שלא נאמר שכיון שממילא הוא אסור באכילה אותו יום א"כ גם שכנדר על כך לא יחול הנדר וא"כ אין התפסה בנדר, קמ"ל שזה חל, ור' יוחנן סובר כרבא שרביץ אמר בשם ר' יוחנן שאם אמר מבטא לא אוכל לך או איסר לא אוכל לך זה שבועה.

רב דימי אמר בשם ר' יוחנן שכשאמר אוכל ולא אוכל זה שבועת שקר והאזהרה על כך הוא מהפסוק **לא תשבעו בשמי לשקר** ואם אמר אכלתי ולא אכלתי זה שבועת שוא והאזהרה היא מהפסוק **לא תשא את שם אלוקיך לשוא** ובקונמות עובר בלא יחל דברו, ויש להקשות ששינוי ששוא ושקר הם אחד ומשמע שאם שוא הוא לשעבר א"כ גם שקר הוא בלשעבר א"כ אכלתי ולא אכלתי זה שקר, ויש לחלק שכל אחד הוא כענינו ששקר הוא להבא ושוא לשעבר ומה שכתוב אחד הם היינו לענין שבדיבור אחד נאמר כמו ששינוי שזכור ושמו נאמר בדיבור אחד מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע, אך קשה שאמנם זכור ושמו נאמר בדיבור אחד ללמד כדברי רב אדא בר אבהו שנישים חייבות בקידוש היום מדאורייתא שכיון שזכור הוקש לשמו והמצווה על שמו מצווה על זכור ונישים מצוות על שמירה הן מצווה גם על זכירה, אך מדוע התורה הקישה שוא לשקר שאין לומר שכמו שלוקה על זה כך ילקה על זה שהרי פשוט שלוקה כיון שזה לא, אך יש לומר שלא נאמר כדברי רב פפא לאב"י שכתוב **לא ינקה אף במלקות**,

דף כא קמ"ל כמו שתירץ אב"י שרק ה' לא ינקה אך ב"ד מלקים, ועוד יש לומר שהוקשו ללמד שכמו שמביא קרבן על שקר כך יביא קרבן על שוא וכו"ע שמחייב קרבן על להבא, ויש להקשות ששינוי איזהו שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם ושבועת שקר הוא הנשבע להחליף ומשמע מה שהיה לשעבר, ויש לומר שהכוונה נשבע ומחליף.

רבין אמר בשם ר' ירמיה בשם ר' אבהו בשם ר' יוחנן שאכלתי ולא אכלתי זה שקר והאזהרה היא מהפסוק **לא תשבעו בשמי לשקר** ואם אמר אוכל ולא אוכל עובר בלא יחל דבורו, ושבועת שוא זה הנשבע לשנות את הידוע לאדם, ואמר רב פפא שדברי ר' אבהו לא נאמרו בפירושו אלא מכלל דבריו שרב אידי בר אבין אמר בשם רב עמרם בשם ר' יצחק בשם ר' יוחנן שר' יהודה אמר בשם ר' יוסי הגלילי שלוקים על לאוים שבתורה רק כשיש בו מעשה ולא שאין בו מעשה לא לוקים חוץ מנשבע מימר ומקלל חבירו בשם ור' יוחנן למד בשם רשב"י שנשבע לוקה מהפסוק **לא תשא את שם אלוקיך לשוא כי לא ינקה שרק ב"ד של מעלה לא מנקים אך ב"ד מלקים ומנקים אותו**, ורב פפא הקשה לאביי אולי הכוונה לא ינקה כלל אף במלקות ואביי אמר שלא כתוב כי לא ינקה לבד אלא כתוב כי **לא ינקה ה' שרק ה' לא ינקה אך ב"ד מנקים**, ואמנם מצאנו שבועת שוא ושבועת שקר למד ר' יוחנן ממה שכתוב **לשוא לשוא** שתי פעמים אם אינו ענין לשבועת שוא נותנים את זה לשבועת שקר, ור' אבהו דקדק בזה איך מדובר שבועת שקר שאם נשבע שלא יאכל ואכל א"כ זה לאו שיש בו מעשה ואם אמר שבועה שאוכל ולא אכל ודאי לא לוקה כמו ששנינו שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה ר' יוחנן ור"ל סוברים שאינו לוקה, לר' יוחנן לא לוקה כי זה לאו שאין בו מעשה, ולר"ל לא לוקה כי זה התראת ספק שאין שמה התראה, ור' אבהו ביאר שמדובר שנשבע על לשעבר אכלתי ולא אכלתי, וביאר רבא שהוא למד את זה ששבועת שקר היא כשבועת שוא וכמו ששוא זה לשעבר כך שקר זה לשעבר, והקשה ר' ירמיה ששנינו שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה חייב רק אחת וזה שבועת ביטוי שחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה עולה ויורד ולכאורה באים למעט אכלתי ולא אכלתי שלא ילקה, ויש לבאר שזה בא למעט רק מקרבן וכו' ישמעאל שחייב קרבן רק על העתיד לבא אך הוא לוקה, **עמוד ב** אך יש להוכיח מהסיפא שכתוב זו היא שבועת שוא שחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה פטור לכאורה זה בא למעט אכלתי ולא אכלתי שאינו לוקה, ויש לדחות שהכוונה זו היא שעל שגגתה פטור מקרבן אך אכלתי ולא אכלתי חייב קרבן על שגגתה כר"ע שמחייב בלשעבר כמו להבא, אך קשה שא"כ הרישא כר' ישמעאל והסיפא כר"ע, ויש לומר שכל הברייתא כר"ע וברישא לא מיעטו אכלתי ולא אכלתי מקרבן אלא למעט אוכל ולא אוכל ממלקות אך חייב קרבן ומשמע למעט בלהבא שכשעוסקים בלהבא ממעטים בלהבא לא ממעטים בלשעבר.

הסתפקו בדעת ר"ע של משנתנו אם הוא סובר בכל התורה כר"ש שלא צריך שיעור ששנינו שר"ש מחייב בכל שהוא למכות והשיעור נאמר רק לענין קרבן ור"ע היה צריך לחלוק בכל המקומות והוא חלק כאן לחדש לדעת רבנן שאף שיש סברא שאם מפרש חייב יתחייב גם בסתם, קמ"ל שרבנן פטור, או שר"ע סובר בשאר איסורים כרבנן ורק לגבי שבועה הוא חלק כיון שאם מפרש חייב מתחייב גם בסתם, ולכאורה יש להוכיח ממה שאמרו לר"ע היכן מצאנו באוכל כל שהוא שחייב ואם נאמר שר"ע סובר כר"ש הוא היה צריך לומר שבאמת האוכל כל שהוא חייב, ויש לומר שיתכן שר"ע אמר לשיטת רבנן שאמנם הוא סובר כר"ש אך הם יודו לגבי שבועה כיוון שחייב במפרש א"כ יתחייב בסתם ואמרו לו חכמים שלא, ויש להוכיח ממה ששנינו שר"ע אמר שנוזר ששרה פתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב ואם נאמר שר"ע סובר כר"ש מדוע צריך צירוף ועוד ששנינו שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור"ש פוטר ודקדקו בזה מדוע חייב הרי הוא מושבע ועומד מהר סיני, וביארו רב ושמואל ור' יוחנן שמדובר כשהוא כולל בשבועתו דברים המותרים עם דברים האסורים, ור"ל מבאר שמדובר במפרש חצי שיעור לרבנן או בסתם לר"ע שאדם אוסר עצמו בכל שהוא ואם נאמר בכל התורה ר"ע כר"ש א"כ גם בכל שהוא הוא אסור אלא ודאי ר"ע סובר כרבנן.

אמרו לר"ע שלא מצאנו אוכל כל שהוא שחייב, יש להקשות הרי חייב בנמלה ויש לומר שחייב מטעם בריה ובהקדש לא חייבים על כל שהוא אלא על שוה פרוטה, ואין להוכיח ממה שמצאנו שחייב במפרש חצי שיעור בשבועתו כי זה כבריה אך לכאורה מצאנו בנשבע שלא יאכל עפר שחייב בכל שהוא,

שלא הוכיחו מעפר כי אמרו לר"ע בדבר שראוי לאכילה ומה שחייב בקונמות בכל שהוא כי זה כמפרש.

ר"ע הוכיח שלא מצאנו מדבר שמביא קרבן מלבד בשבועה לכאורה מצאנו מגדף שחייב קרבן, ויש לומר שכוונת ר"ע למדבר ואוסר ומגדף הוא מדבר וחוטא, ואמנם מצאנו נזיר אך הוא לא מביא קרבן על דיבורו אלא כדי להתיירו ביין, ואמנם מצאנו הקדש אך יש לומר שלא מצאנו אוסר לעצמו שמביא קרבן והקדש אוסר לכל העולם ואין להוכיח מקונמות כי יתכן שר"ע סובר שאין מעילה בקונמות.

רבא אומר שנחלקו בסתם אך המפרש לכו"ע חייב בכל שהוא כי זה כבריה, ורבא מוסיף שנחלקו בנשבע שלא יאכל אך אם נשבע שלא אטעום לכו"ע חייב בכל שהוא ולכאורה זה פשוט יש לומר שהחידוש הוא שלא נאמר שכוונתו באמר שלא אטעום כמו שאנשים רגילים והיינו כשיעור.

רב פפא אומר שהמחלוקת במשנה היא בשבועה אך בקונמות לכו"ע חייב בכל שהוא נחשב מפרש כי הוא לא מזכיר שם של אכילה, ויש להוכיח ממה ששנינו ששני קונמות מצטרפים ושתי שבועות לא מצטרפים ור"מ סובר שקונמות כשבועות ואם נאמר שבקונמות חייב בכל שהוא מדוע צריך צירוף, ויש לדחות שמדובר באופן שאמר אכילה זו עלי קונם אכילה זו עלי קונם, אך קשה א"כ איך זה מצטרף הרי לגבי כל אכילה אין שיעור ויש לומר שמדובר באופן שאמר אכילה משתייהן עלי קונם, אך קשה א"כ לגבי שבועות מדובר באותו אופן ואם אמר שבועה שלא אוכל משתייהם מדוע זה לא מצטרף, ומבאר רב פנחס שלגבי שבועות מתוך שהן חלוקות לגבי קרבן הן לא מצטרפות, אך קשה א"כ מה אומר ר"מ שקונמות כשבועות אין ניתן לדמות קונם לשבועה הרי בשבועות הן חלוקות לחטאות משא"כ בקונמות, ויש לומר שר"מ אמר להיפך ששבועות כקונמות והוא לא סובר את סברת רב פנחס, ורבינא מבאר שרב פפא דיבר לענין מלקות והברייתא שנחלקו ת"ק ור"מ דברה על קרבן שחייב רק בשוה פרוטה, אך לפ"ז יוצא שלרבנן יש מעילה בקונמות,

וקשה ששנינו שלר"מ אם אמר ככר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חבירו מעל ולכן יש לה פדיון ואם אמר ככר זו עלי הקדש הוא מעל וחבירו לא מעל ולכן אין לה פדיון **עמוד ב** ולחכמים בין הוא בין חבירו לא מעל כי אין מעילה בקונמות, ויש לומר שיש להפוך שלר"מ לא מעל שאין מעילה בקונמות ולחכמים הוא מעל ולא חבירו, אך קשה שבברייתא הקודמת ר"מ אמר קונמות כשבועות שאם קונמות לא מצטרפים ומשמע שיש בהם מעילה והרי לר"מ אין מעילה בקונמות, ויש לומר שר"מ אמר לדבריהם של חכמים שלשיטתו אין מעילה בקונמות אך לשיטתם שיש מעילה הם יודו שקונמות כשבועות, ורבנן סוברים שבשבועות יש את סברת רב פנחס ובקונמות אין את סברתו.

רבא אומר שאם נשבע שלא יאכל ואכל עפר פטור ורבא מסתפק בנשבע שלא יאכל עפר בכמה חייב שהוא אמר לשון לא אוכל ובכל מקום אכילה בכזית או שזה דבר שאנשים לא אוכלים א"כ הוא מכוון לאסור עליו בכל שהוא.

רבא מסתפק בנשבע שלא יאכל חרצן בכמה חייב אם כוונתו לכזית שהרי זה דבר שנאכל ע"י תערוכת או שזה דבר שלא אוכלים לבד א"כ כוונתו לאסור בכל שהוא ונשאר בתיקו.

רב אשי מסתפק בנזיר שנשבע שלא יאכל חרצן בכמה הוא מתחייב שהרי בכזית הוא בכל מקרה נאסר מדאורייתא א"כ כוונתו להשבע על פחות משיעור שמתר לו מהתורה או שהוא אמר לשון לא אוכל וא"כ דעתו על כזית, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שנשבע שלא יאכל ואכל נבילת טריפות שקצים ורמשים חייב ור"ש פוטר ודקדקו בזה הרי הוא כבר מושבע ועומד מהר סיני וביארו רב ושמואל ור' יוחנן שמדובר בכולל בשבועתו דברים המותרים עם דברים האסורים, ור"ל מבאר שמדובר במפרש לאסור חצי שיעור ורבנן או בסתם לר"ע שאדם אוסר עצמו בכל שהוא, ולכאורה הוא ממילא מושבע ועומד מהר סיני על נבילה וזה כמו חרצן לנזיר ומשמע שרק בפירש חייב בחצי שיעור ובלי שפירש דעתו על כזית, אך לפ"ז יש לפשוט גם את ספיקו של רבא בנשבע שלא יאכל עפר שכוונתו על כזית כי הרי נבילה היא כעפר והשבועה חלה רק בפירש חצי שיעור ובלי שפירש דעתו על כזית, ויש לדחות שעפר אינו בר אכילה אך נבילה היא בת אכילה אלא שהאריה של האיסור רובץ עליו.

משנה אם נשבע שלא יאכל ואכל ושתה חייב אחת ואם אמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתיים אם נשבע

שלא אוכל ואכל פת חיטים ופת שעורים ופת כוסמים חייב רק אחת אך אם נשבע שלא יאכל פת חיטים ופת שעורים ופת כוסמים ואכל חיב על כל אחת ואחת, אם אמר שבועה שלא אשתה ושתה הרבה משקים חייב אחת ואם נשבע שלא אשתה יין שמן ודבש ושתה מכולם חייב על כל אחד ואחד, אם נשבע שלא אוכל ואכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה ושתה משקים שאינם ראויים לשתיה פטור ואם נשבע שלא יאכל ואכל נבילות וטריפות ושקצים ורמשים חייב ור"ש פוטר אם אמר קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום והוא אכל נבילות וטריפות ושקצים ורמשים אשתו אסורה עליו. **גמרא** ר' חייא בר אבין אומר בשם שמואל שאם נשבע לא אוכל ושתה חייב ולומדים מסברא ומפסוק, הסברא היא שאדם אומר לחבירו בא נטעום משהו והם נכנסים לאכול ולשתות, ומפסוק כדברי ר"ל ששתיה היא בכלל אכילה שכתוב **ואכלת לפני ה' אלוקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגןך תירושך ויצהרך**,

דף כג והרי תירוש הוא יין וכתוב עליו **ואכלת**, אך יש לדחות שניתן להעמיד באוכל יין ע"י אניגרון כמו שאמר רבה בר שמואל שאניגרון הוא מי בישול תרד ואכסיגרון הוא מי בישול כל הירקות ונותנים שם יין, ורב אחא בר יעקב למד מהפסוק **ונתתה הכסף בכל אשר תאווה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר וכתוב ואכלת**, ואין לדחות שגם כאן מדובר באכילת יין ע"י אניגרון כי כתוב שכר שזה דבר שמשכר אך ניתן להעמיד בדבילה קעילית שהיא משכרת כמו ששינו שאם אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש ועבד חייב, אך יש לומר שלומדים שכר שכר מנזיר שמדובר ביין, ורבא אומר שיש להוכיח ממשנתנו ששתיה בכלל אכילה שהוא נשבע שלא יאכל ואכל ושתה חייב אחת וזה מובן אם שתיה בכלל אכילה שהתנא בא לחדש שחייב רק אחת אך אם נאמר ששתיה לא בכלל אכילה מדוע המשנה כותבת ואכל ושתה והיה ניתן גם לכתוב ואכל ועשה מלאכה שחייב אחת, ואביי דוחה שאם נאמר ששתייה בכלל אכילה מדוע כתוב בהמשך שבועה שלא אוכל ולא אשתה ואכל ושתה חייב שתיים ואם השתיה כלולה באכילה מיד כשנשבע שלא יאכל הוא נאסר כבר בשתיה וכשהוסיף ואמר שלא אשתה מדוע חייב עוד וכי אם אחד נשבע שלא אשתה שלא אשתה חייב שתיים, ורבא מבאר שמדובר שהוא נשבע שלא ישתה ואח"כ נשבע שלא יאכל ואכל האכילה אינה בכלל השתיה, אך קשה שאם נאמר שכשנשבע שלא יאכל ושלא ישתה ואכל ושתה חייב אחת א"כ המשנה יכלה לכתוב מיד שתיים נשבע שלא יאכל ושלא ישתה ואכל ושתה חייב רק אחת וכל שכן בנשבע שלא אוכל לבד, אלא יש לומר שבסיפא מדובר שנשבע כמו שכתוב שלא אוכל ושלא אשתה שכיון שבתחילה הוא אומר שלא אוכל ואח"כ שלא אשתה א"כ בשלא אוכל כוונתו אכילה לבד, ורב אשי אומר שיש לדייק מהמשך המשנה שאמר שבועה שלא אוכל ואכל אוכלים שלא ראויים לאכילה ושתה משקים שאינם ראויים לשתיה פטור משמע שאם הם ראויים חייב והרי הוא נשבע רק שלא יאכל, אך יש לדחות שבבבא הזו מדובר שאמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה.

שנינו במשנה שבנשבע שלא יאכל פת חיטים ושעורים וכוסמים חייב על כל אחד, ויש להקשות שאולי כוונתו לפטור עצמו בשאר פת שבעולם, ויש לומר שא"כ היה לו לומר פת חטים ושעורים וכוסמים, ואין לומר שאם היה אומר כך היה משמע פת חיטים לאכילה ושעורים וכוסמים לכוס שא"כ היה לו לומר פת של חיטים ושל שעורים ושל כוסמים **עמוד ב** אך קשה שאולי כוונתו לפת שמעורבת מכולם יש לומר שהיה לו לומר וכן של שעורים וכן של כוסמים, וממה שאמר פת חיטים ופת שעורים א"כ כוונתו לשבועה לכל אחד ואחד.

יש להקשות בסיפא שנשבע שלא ישתה יין שמן ודבש אולי נאמר שכוונתו לפטור עצמו בשאר משקים ודוקא בפת כשאמר פת פת זה מיותר לחייב על כל אחד ואחד, ומבאר רב פפא שמדובר במונחים לפניו והוא היה צריך לומר שבועה שלא אשתה את אלו ואין לומר שאז היה משמע שרק את אלו ואחרים כן כי הוא היה צריך להשבע שלא אשתה כגון אלו, ואין לומר שאז היה משמע כשיעור אלו ופחות מכך ויותר מכך או פחות מכך כן אשתה אך יש לומר שהוא יכל לומר שבועה שלא אשתה ממין אלו, אך יש לומר שאז היה משמע שרק ממין אלו לא אשתה אך מאלו עצמם אשתה, ויש לומר שהוא יכל לומר לא אשתה אלו ומינם, ורב אחא בר רב איקא מפרש שמדובר שחבירו מפציר בו שישתה עמו יין שמן

ודבש והוא יכל לומר שבועה שלא אשתה עמך ומדוע הוא צריך לפרט יין שמן ודבש א"כ כוונתו לחייב על כל אחת ואחת.

שנינו לגבי שבועת הפקדון שתבע ממנו חטים ושעורים וכוסמים שיש לי בידך והוא נשבע שאין לך בידי כלום חייב רק אחת ואם אמר לו שבועה שאין לך בידי חטים ושעורים וכוסמים חייב על כל אחת ואחת ור' יוחנן אמר שפרוטה מכולם מצטרפת, ונחלקו רב אחא ורבינא אם הוא חייב רק על הפרטים ואינו חייב עוד על הכלל או שחייב גם על הכלל, ויש להסתפק מה הדין כאן, ורבא אומר שדוקא לגבי פקדון יש צד לחייב גם על הכלל שהרי אם היה נשבע פעם אחת ונשבע שוב הוא היה חייב שתיים אך לגבי שבועת ביטוי אם היה חייב על הכלל לא היה חייב על הפרט כי הוא כבר מושבע ועומד.

יש להקשות במשנה מיניה וביה שאם נשבע שלא יאכל ואכל או שתה דבר שאינו ראוי לאכילה פטור ולגבי נבילות וטריפות שקצים ורמשים המשנה מחייבת, ויש לומר שברישא מדובר בסתם ובסיפא מדובר במפרש, אך יש להקשות איך חייב במפרש הרי הוא מושבע ועומד מהר סיני ורב ושמואל ור' יוחנן ביארו שמדובר שהוא כולל דברים המותרים עם דברים האסורים, ור"ל מבאר שמדובר במפרש חצי שיעור לרבנן ולר"ע שאדם אוסר עצמו בכל שהוא גם בסתם, ומובן מדוע ר' יוחנן לא מבאר כר"ל כי הוא רצה לבאר לכו"ע אך קשה מדוע ר"ל לא ביאר כר' יוחנן.